

Gelle Zsóka
MO – A TIBETI DIVINÁCIÓ MÓDSZERE

Minden kultúrának megvannak a saját módszerei, melyek segítségével az emberek megérthetik, értelmezhetik a sors jeleit, és elemezni tudják az okokat, amelyek következményeként különböző helyzetek és események bontakoznak ki életükben. A jóslásnak három alapvető típusa különböztethető meg: a közvetlen, a közvetett és az induktív (rávezető) módszer. Közvetlen módszernek azt nevezzük, amikor a divinációt végző tudatában közvetlenül felmerülő jelek adnak választ a feltejtett kérdésre. Amikor a jósláshoz valamilyen finomabb szintű belső elem társul, mint pl. egy álom, akkor közvetett divinációról beszélünk. A rávezető módszer a legszélesebben elterjedt, amely különböző külső eszközöket használ közvetlen vagy közvetett módon. A következőkben egy rávezető divinációs módszert kívánok ismertetni, ez a tibeti *mo*.

A *mo* (tib: *mo*) szó tibetiül egy jóslási formát jelöl: a kérdező felteszi jövőre vonatkozó kérdését, melyre önmaga, vagy egy általa felkért személy keresi a választ valamilyen eszköz segítségével, ami lehet kő, kocka, tükör, imafüzér (tib: *'phreng ba*), kötél, kártya, bot, állatok lapockacsontja, dob, vagy éppen a madarak repülése, különböző állatok viselkedése. A véletlenszerűen kapott választ magyarázza aztán a jós saját tapasztalataira hagyatkozva, korábbi esetek alapján, vagy jóskönyv segítségével. Hogy milyen ősi ez a módszer, azt egy ladakhi helynév szemléletesen igazolja. Rupchutól nem messze, a tibeti határnál van egy hely, melyet Mordónak (tib: *Mo rdo*) hívnak, egy hegyoldal a hágóhoz közel, mely tele van világos és sötét kövekkel. A helynévben a *mo* szó jóslást, a *rdo* követ jelent. Amikor az utazók ehhez a helyhez érnek, az ég felé dobnak néhány kavicsot (jóskövet), és nézik, melyik ér földet először. Kérdésükre a világos kő jelenti a pozitív, a sötét pedig a negatív választ. Egy helyi legenda szerint Nagy Sándor is eljutott ideig, de visszafordult, mert kérdése az volt, hogy meghódítsa-e Ladakhot, de amikor feldobta a köveket, elsőnek egy sötét színű kő ért földet.¹

A *mo* a népi hitvilágban, a Rolf. A. Stein által „névtelen vallás”-nak² nevezett ősi kultuszokban, hagyományokban gyökerezik. Snellgrove és Richardson a következőket mondja a névtelen vallásról *A Cultural History of Tibet* című könyvükben: „Tibet buddhizmus előtti hitvilága látszólag teljesen a jelen élet kérdéseivel

¹ *Glossary of Tibetan Geographical Terms*, Collected by Hermann, Adolphe, and Robert de Schlaginweit, Ph. Dr., LL. D. Trin. Coll. Dubl., The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, Vol. XX, London, 1863, pp. 67-98.

² Stein, Rolf. A: *Tibetan Civilization*. Stanford University Press, Stanford 1975, p. 165.

van elfoglalva. Célja, hogy asztrológiai számítás vagy jóslás segítségével felfedezze az emberi betegségek és szerencsétlenségek okát, aztán előírja a megfelelő gyógy-módot.”³ A *mo* – ahogy a névtelen vallás számos más eleme is – beépült a szervezett bön vallásba és a buddhizmusba is. Ez alkalommal azonban csak a buddhista mot fogjuk vizsgálni.

Ahogy a népi hitvilágban, úgy a hindu-buddhista látásmódban is megtaláljuk azt az elképzelést, miszerint a sötét kövek negatív, a világosak pozitív dolgokat jelölnek. Amikor a Halál Ura (szkt: *dharmarāja*, tib: *gar gyi dbang phyug*) ítéletet hoz a halott ember felett, a fehér és fekete kövek az emberi életben elkövetett jó és rossz tettek szimbólumai. A következő részlet, melyet egy *jolmo* (tib: *yol-mo*)⁴ fanyomatból, Lhamo Lhamchung *delog*⁵ életrajzából idézünk, jól szemlélteti, hogyan képzelik el a tibetiek az alvilágbeli megmérettetést, Lhamo találkozását a Halál Urának szolgáival:

„Amint felfelé mentem, egy majomfejű lényel találkoztam. A majomfejű beszélni kezdett hozzám: 'Ó, leány, életedben mennyi bűnt követtél el, mennyi érdemet szereztél?' 'Nem emlékszem semmire, semmi bűnre vagy érdemre' [feleltem]. Amikor ezt mondtam, a *dakiní* rám nézett és azt mondta: 'Ó, leány, ne félj, ne rettegj, csak nézz azokra a kövekre'. A mérleg jobb oldalán egy fekete ember fekete köveket halmozott fel, a bal oldalán egy fehér ember fehér köveket, a majomfejű pedig [a mérlegen] egyensúlyozta a kőhalmokat. A fekete és fehér kövek közül a fehérek bizonyultak nehezebbnek. 'Ó, leány, bár ebben az életben női testet kapsz, mégis úgy látszik, hogy előző életedben nagylelkű voltál.'⁶

Ahogy a fenti idézet is bizonyítja, a buddhizmus hétköznapi gyakorlóinak számára a karma törvénye a legfontosabb szabály. Ha jót cselekednek, akkor a Halál Urával való találkozástól sem kell félniük. Érdemes elgondolkodni azon, hogyan kapcsolódik a karma fogalma a kockajóslás véletlenszerű eredményéhez. A *mo* mindig azzal kezdődik, hogy a jóslat kérője egy istenség segítségét kéri. Szertartás formájában pozitív erőket hív meg. A szertartás azonban nem változtatja meg a személy karmáját, és ezt az is tudja, aki a jóslatot kéri, és az is, aki adja (e kettő

³ Snellgrove, David – Richardson, Hugh: *A Cultural History of Tibet*. Taylor & Francis 1980.

⁴ Az utóbbi két évben a *Jolmo* völgy szakrális földrajzával kezdtem foglalkozni. Ez a gyönyörű természeti adottságokkal rendelkező völgy, melynek lakói egy archaikus tibeti nyelvjárást beszélnek, a tibeti-nepáli határ nepáli oldalán fekszik. Innen származik az eredeti tibeti kézirat.

⁵ Tib: *'das log*, „aki visszatért a halálból”. Olyan embereket jelöl, akik meghalnak – néhány órára, vagy akár több napra megszűnnek az életfunkcióik – de aztán visszatérnek az emberi világba, ahol különböző világokban tett látogatásairól számolnak be.

⁶ *'Das log lha mo lham gcung gi rnam thar dmyal ba 'grim pa'i lo rgyus* – An Account of the return from death and hell of *Lha mo bu khrid* or *Lha mo Lham gcung* of *Yol mo*, Reproduced from a rare manuscript from the library of *Bla ma Zla ba* of *Yol mo*, Published by Lama Dawa and Chöpel Lama, Darjeeling, Kargyud Sungrab Nyamso Khang, Forest Villa, West Point fs. 15-16.

1. kép. A fent említett jelenethez hasonló ábrázolás egy falfestményen, a Létkerék pokolkörének részeként (Fotó: Gelle Zsóka, Dardziling, Kangyur Gomba, 2006)

lehet ugyanazon személy is). A szertartás felajánlása által felhalmozott érdemet használják arra, hogy az emberben rejtőzködő pozitív lehetőséget előhívják. Az érdemet nem lehet átruházni, és kívül kerülni az ok- és okozat törvényén, de fel lehet használni arra, hogy saját vagy mások jó karmájának erejét felébresszük. Ha pl. valakinek egy rokona beteg, vagy az üzlete csődbe megy, akkor az érte végzett szertartás sikere az egyén saját karmájának erejétől függ. Ha a betegség karmája, vagy a betegségre való hajlam erősebb, mint a beteg személy tudatfolyamában rejlő pozitív energia, akkor a betegség hatását nem lehet megszüntetni, és a szertartás sikertelen marad. Ezért a betegek számára végzett divinációt nagyon nehéznek és fárasztónak tartják.⁷

A divináció egyben tudománynak is számít a tibeti kultúrkörben, melynek célja, hogy megértse a különböző energiákat és működésüket. A *mo* segítségével megérthetjük az összefüggések láncolatát, ezáltal képesek leszünk látni az események tendenciáit, és lehetséges bekövetkezésüket a jövőben. Hasznos tudatosítani azokat a következményeket, melyeket bizonyos reakcióink létrehoznak, s a jövőbe nézni, hogy jelen események okait megértsük, és képesek legyünk kisebb-nagyobb

⁷ Dorjee Tseten: „Tibetan Art of Divination”. In: *Tibetan Bulletin*. March-April 1995, p. 1.

akadályok legyőzésére. Ha nem figyeljük ezeket, az akadályozhatja munkánkat, szellemi fejlődésünket, utazásunkat, egészségünket, vágyainkat és érdeklődésünket.

Hétköznapi döntéseikben a tibetiek gyakran fordulnak a *mo*-hoz segítségért, saját maguknak jósólnak, dobnak kockával, vagy egyszerűen az imafüzérüket használják, ott, abban a pillanatban, amikor a kérdés felmerül, mindenféle ceremónia vagy felkészülés nélkül. Jellemző azonban, hogy komolyabb kérdésekben – házasság, üzleti szerződések –, vagy krízishelyzetekben – súlyos betegség, valaminek az elvesztése – az emberek inkább valamilyen vallási szakértő, egy tantrikus gyakorló (tib: *sngags pa*), egy mani láma, egy szerzetes, vagy éppen egy magasrendű láma segítségét kérik. Ez abból a hitből táplálkozik, hogy a *mo* eredményét meghatározza a jós kapcsolata a *mot* támogató istenséggel.

Bárből lehet *mopa* (tib: *mo pa*), – olyan szakértő, aki mások számára jósol. Az is gyakran előfordul, hogy mélyen vallásos emberek, anélkül, hogy kolostori vagy más vallási képzést kaptak volna, különösen tehetségesnek mutatkoznak a jóslásban. Dardzsilingben 2005-ben meglátogattam egy idős asszonyt, akit többen említettek a helyiek, amikor jósok (*mopa*) után kutattam. Sonam Chodron 83 éves volt, amikor találkoztunk, és egy kis Dardzsiling melletti faluban, Ghoomban lakott. Kérdésemre elmesélte, hogy Derge Lhadongban született Kelet-Tibetben (Kham). Már gyermekora óta jósol másoknak. Tizenhét évesen egy tibeti katonához ment feleségül, elhagyta szüleit, azóta sem hallott róluk. Férje sokat ivott, nagy szerencsejátékos volt, sokat szenvedett tőle. A Dalai Láma Indiába menekülése után (1959) egy évvel férjével együtt Indiába menekült. Először Mirikben élt, de abban az időben ott még nem volt láma, ezért költözött Ghoomba. Hét évvel Indiába érkezése után férje meghalt. Gyermekük nem volt. Sonam azóta egyedül él, sokáig hordárként dolgozott. Nem mondta senkinek, hogy *mot* csinál, de ha tanácsát kérte valaki, szívesen segített. Egyszer egy asszony beteg gyermeke számára kért *mot*, és miután beigazolódott a jóslat, híre ment, és egyre többen jöttek hozzá tanácsért. Azóta ebből él. Mestere, Khen Rinpoche a helyi *szakja* kolostor lámája volt. Jelenlegi újjászületése most tizenhat éves, szintén a ghoomi kolostorban lakik. Sokszor kérte gyökérlámája tanácsát a jóslással kapcsolatban, aki óvta attól, hogy kimondja a nevét annak, aki lopott, mert rossz hírbe hozni mást negatív cselekedet. Minden pénzt, amit a *mo*-ért kap, a kolostornak ajánl fel. Főleg tibetiek jönnek hozzá *mot* kérni, de néha helyi nepáli, indiai emberek is. Általában olyankor fordulnak hozzá, amikor nem tudnak dönteni, vagy amikor valaki megbetegedik a családban. A *mo* előtt Dolmához⁸ imádkozik, aztán imafüzérét használva számolja ki az eredményt. A számokról tudja, hogy melyik mit jelent,

⁸ Tib: *sgrol ma*, jelentése: „a megmentő anya”. Népszerű istennő az indiai és a tibeti hagyományban. Tára megment a világban létezés nyolc félelmétől (tib: *'jigs pa brygad*). Huszonegy különböző megjelenési formája van (tib: *sgrol ma nyi shu rtsa gcig*), melyeknek színe, attribútumai, ruházata, mantrái mind különbözőek. A tibetiek többsége naponta elvégzi Tára szertartását.

nem használ könyvet. Nem tanult sosem *mot* csinálni, és beavatást sem kapott hozzá. Kérdésem az életidő hosszára vonatkozik, melyre Sonam-la azt mondja, hogy minél többet gyakorolja valaki a Dharmát, minél jóságosabb, segítőkészebb, annál tovább él. A *Szangcshö mönlam*⁹ gyakorlása különösen hasznos az élet meghosszabbításában.¹⁰

A fenti beszámoló jól illusztrálja a *mo* általános sajátosságait.

1. a *mopa* imádkozik személyes védőistenségéhez, esetleg rövid szertartást végez
2. kockákat dob vagy imafüzére segítségével 'mot csinál', számokat kap eredményül
3. e számokat magyarázza jóskönyv segítségével (tib: *mo dpe*) vagy anélkül
4. ajánl a kérdezőnek valamilyen buddhista szertartást vagy imát, melynek gyakorlása az eredményt pozitív irányba befolyásolja

Egy amdói orvos barátom, Gendün elmesélt 2004-ben egy történetet, mely jól illusztrálja, hogy a jós sok esetben magas megvalósítást elért tantrikus gyakorló: „Egyszer volt egy ember, aki elment egy híres tantrikus mesterhez, hogy kipróbálja, tényleg akkora mestere-e a *monak*, ahogy azt állítják róla. Útközben készített egy bábút, néhány ágat szúrt a földbe, száraz fűből ruhát készített neki, és a feje helyére egy nagy követ rakott. Éppen úgy nézett ki a bábu, mintha igazi ember lenne. Otthagyta a bábút az úton, és elment a mester házához. Ott elmesélte neki, hogy egy barátjával indult útnak, de az lemaradt valahol útközben, és azt szeretné megtudni, hogy mikor ér társa ebbe a faluba. A mester miután *mot* csinált, azt mondta: a barátod akkor jön majd, amikor a fák, a fűvek és a kövek.”¹¹

Ngagpa Choedakot az utcán láttam meg 2001 márciusában, Dharamsalában. A buszmegállóban ült a földön, és az előtte fekvő tibeti könyvből recitálta az imákat. Hatalmas imamalmot forgatott egyik kezével. Vörös-fehér csíkos sáljából látszott, hogy *ngagpa* (tantrikus gyakorló), és kíváncsiskodó kérdéseim hatására végül kötélnek állt, hogy egy közeli étteremben interjút készítsék velem. Nem tudta pontos születési évét, de azt gondolta, hogy kb. 63 éves lehet, és Töpában született, falujának neve Bongpa Parshang. Szülei gazdag nomádok voltak, és már olyan kigyerekként kolostorba adták, hogy testvéreire sem emlékszik. A Szerá alkoholtorába, a Nyenang melletti Phukta Gompába került szerzetesnek. Szerá Dzse Rinpocse gyakran meglátogatta őket. Tizenhat éves volt, amikor a kínai invázió elér-

⁹ Tib: *bsang mchod smon lam*, a helyes magatartásra inspiráló ima, magyar szövegét ld.: http://dharmaalap.freeweb.hu/szangcsomonlam/szangcso_1.htm

¹⁰ Interjú Sonam Chodronnel, Ghoom, 2005. augusztus

¹¹ Beszélgetés Gendün Dhargyéval, Delhi, Majnu ka tilla, 2005. március

te a faluját, apját megölték, anyja behalt a fájdalomba. Amikor ezt megtudta, visszaadta szerzetesi ruháját, és a nepáli határ felé menekült, de útközben elfogták és egy évre börtönbe került Sigacében. Tizennyolc évesen szabadult. Úgy érezte, jobb, ha elhagyja Tibetet. Kjirongba ment, és itt kelt át a Himaláján a nepáli oldalra. Két éven át egy étteremben volt kisegítő. Éhbérért dolgozott. Aztán találkozott egy tibeti emberrel, aki Lo Monthangba (Mustang, Nepál) hívta, hogy csatlakozzon a tibeti partizánokhoz. Ebben az időben gyakran átdobtak tibetieket a határon, hogy lecsapjanak a kínai határőrökre, katonákra. Ezt a lazán szervezett hadsereget *Chushigangdrug*knak nevezték (tib: *chu bzhi gang drug*, jelentése: négy folyó, hat hegylánc)¹². Primitív felszereléssel harcoltak, kard, puska és tojásgránát volt az összes fegyverük. Sok konfliktus volt a vezetők között, ezért Choedak három évvel később kilépett. Egy darabig korábbi katonatársaival gyógynövényeket árultak Nepálban, de kevés sikerrel. Már tizenhét-tizennyolc éve, hogy vándorolni kezdett. Azóta az utcán él, és imádkozik minden érző lényért. Dudzsom Rinpoce¹³ volt a gyökérlámája és beavató mestere, nála tette le a *ngagpa* fogadalmat. 1994-95-ben Indiába költözött. Megházasodott Dharamsalában, és lánya született. Choedak még mindig vándorol, az év egyik felét Dharamsalában, a másikat Delhiben az utcán tölti imádkozással. Az emberek 10-20 rúpiát adnak neki, hogy mondjon egy imát egészségükért, gyarapodásukért, szerencséjükért. A helyiek szerint jó *mopa*, mert nagyon együttérző, és csak a Dharmának él. Saját bevallása szerint szívesen jósol bárkinek a jövőről, de előző életekről nem szeret beszélni. Amikor arra kértem, hogy csináljon *mot* egy barátnőmnek, ráfújt a kockákra, összerázta őket egy pohárban, majd a számokat fellapozta egy tibeti fanyomatban, Palden Lhamo¹⁴ jóskönyvében. Sokáig betűzgette a szöveget, majd elhangzott egy teljesen váratlan jóslat, ami egy év múlva tényleg beigazolódott legnagyobb megkönyödésemre.¹⁵

A tibetiek, amikor lehetőségük adódik rá, vagy igazán komoly döntés előtt állnak, akkor egy nagy lámától kérnek *mot*. Az egyik leghíresebb '*mopa*' Őszentsége, Szakja Trizin¹⁶, a Szakja rend feje, aki a tibeti buddhista elképzelések szerint Man-

¹² A hadsereg történetéről ld. Kunga Samten Dewatsang: *Flight at the Cuckoo's Behest – The Life and Times of a Tibetan Freedom Fighter*. Paljor Delhi 2002

¹³ Tib: *bdud 'joms rin po che*, 1904-1987. Tibet déli részén, Pemaköben született, a nyingma hagyomány egyik leghíresebb mestere volt.

¹⁴ Tib: *dpal ldan lha mo*, szkt: Srí Dévi, mong: Okkin Tungri. A nyolc védelmező közül az egyetlen, aki női alakban jelenik meg. A mahájána tanítás és a Dalai Lámák védelmezője. Lovon ábrázolják, melynek oldalára a betegségek erszénye, varázsfonal, és egy kocka van erősítve, mely arra utal, hogy ő a tibeti kockajóslás (*mo*) segítő istennője.

¹⁵ Interjú Ngagpa Choedakkal, Dharamsala, 2001. március

¹⁶ A szakja hagyomány feje, 1945-ben született egy kis faluban Sigace közelében Ngawang Kunga (tib: *sngags dbang kun dga'*) néven. 1951-ben fedezték fel, hogy ő a szakja egyház vezetőjének reinkarnációja, és maga a Dalai Láma emelte trónra, ő lett a negyvenegyedik a szakja trizinek sorában. Ma az indiai Rádzspurban él.

2. kép. Ngagpa Choedak a buszmegállóban (Fotó: Gelle Zsóka, Dharamsala, 2001)

dzsusrí, a bölcsesség bodhiszattvájának emanációja. Mípham¹⁷ jóskönyvének bevezetőjében a következőképpen fogalmazza meg a *mo* működési elvét:

„Mivel a buddhák fel vannak ruházva minden körülmény okának és okozatának tudásával és belelátanak ezek végső természetébe, a *mo* akkor működik, ha a rendíthetetlen hit a buddhákra való egyhegyű koncentrációval egyesül. A *mo* ilymódon olyan módszerré válik, melynek segítségével nem-megvilágosodott lények a buddhákra hagyatkozhatnak, hogy az ő segítségükkel küzdjék le mindennapi életük problémáit.”¹⁸

Amikor valaki *mot* csinál, olyan erőre támaszkodik, amellyel egy bizonyos istenség ruhazza fel. Ezt az erőt elnyerheti azért, hogy egy előző életében kapcsolatban állt az istenséggel, és tovább erősítette ezt ebben az életében gyakorlással, elvonulásokkal, melyeknek során mantrákat recitált, pl. egymilliószor elmondta az istenség mantráját, és tiszta koncentrációban azonosult az istenséggel. Fontos, hogy a jóslás motivációja tiszta legyen. Bárki kialakíthat szoros kapcsolatot egy istenséggel, és ennek következtében különféle erők birtokába juthat, de ha ezeket értalmas célokra használja, az szerencsétlen újjászületéshez vezethet. A *mohoz* kapcsolódó legfontosabb istenségek: Mandzsusrí (tib: 'jam dpal),¹⁹ Tára (tib: sgrol ma), Vadzsrápáni (tib: phyag na rdo rje),²⁰ Palden Lhamo (tib: dpal ldan lha mo), Dordzse Judronma (tib: rdo rje gyu sgron ma),²¹ és Cering Csenga (tib: tshe ring mched lnga),²²

Khamtrul Rinpoche,²³ egy híres tibeti láma, a következőképpen írta le a kockajóslás folyamatát:

„Ahhoz, hogy a divináció sikeres legyen, nagyon fontos, hogy a jós tiszta motivációval rendelkezzen, és a személy, aki a jóslatot kéri, higgyen a jós személyében. Fontos, hogy először mindketten imádkozzanak a Három Drágasághoz, gyökér-

¹⁷ Dzsus Mípham Namgyal Gyaco (tib: 'ju mi pham rnam rgyal rgya mtsho), 1846-1912. A nyingma hagyomány kiváló mestere, és a rime (tib: ris med) tibeti ökomenikus mozgalom elindítója volt. Fontos filozófiai írásai mellett kb. kétezer oldalt szentelt az asztrológiának és jóslásnak.

¹⁸ Jamgon Mípham: *Mo – Tibetan Divination System*. Snow Lion Publications Ithaca N.Y. 1990, p. 8.

¹⁹ Mandzsusrí a bölcsesség bodhiszattvája, a tantrikus buddhizmusban személyes védőisten-ség (tib: yid dam).

²⁰ A mahájána buddhizmus bodhiszattvája, a tantrában védőisten-ség, aki a megvilágosodott erőt szimbolizálja.

²¹ Női védőisten-ség Tibetben, akinek alakja a tükörrel végzett jósláshoz kapcsolódik.

²² A hosszú életet biztosító öt nővér, akik az öt bölcsességet szimbolizálják, a Gaurishankar hegyistennői. Az öt nővér tibeti neve: *bkra shis tshe ring ma*, *mthing gi bzhal zang ma*, *mi g.yo blo bzang ma*, *cod dpan mgrin bzang ma*, *gtal dkar 'gro bzang ma*.

²³ A dzogcsen tanítás egyik legnagyobb élő mestere, 1928-ban született Tibetben. 1961-ben menekült Indiába, orvosként dolgozott sokáig, majd 1991-ben nyitotta meg kolostorát Dharamsalában. Ma is ott él.

és hagyománylámájukhoz, és istenségeikhez, különösen Palden Lhamohoz és más Tanvédőkhöz, hogy tiszta választ kapjanak. Ha nem hallottam a kérést tisztán, akkor újra megkérdem, majd vizualizálom önmagam személyes védőistenségként, Vadzsrakumáráként (tib: *rdo rje gzhon nu*),²⁴ vagy Vadzsrakílajaként (tib: *rdo rje phur ba*), és meghívom Palden Lhamot. Mivel régóta közel áll hozzám, tisztán vizualizálom magam előtt, és arra kérem, hogy adjon tökéletes választ annak, aki tanácsért jött. Aztán kockát vetek, és a számok alapján a jóskönyvhöz fordulok. Sok ilyen jóskönyv van, amelyeket nagy lámák írtak, és ezek mindenféle lehetséges válaszokat tartalmaznak, de miután már valaki jól ismeri e jóstechnikákat, nem fontos a szöveghöz fordulni.”²⁵

Tehát először elhangzik a kérdés, majd a jós az istenséget vizualizálja, meghívja, hogy jelenjen meg, és bölcsessége által segítsen abban, hogy a jós által dobott kocka az isteni bölcsesség választát mutassa. Ez Palden Lhamo egyik tibeti jóskönyve szerint a következő ima kíséretében történik:

„Elég rágondolni, és ő elhalmoz minden tökéletességgel,
Vágyvilág dicső úrnője, tökéletesen cselekvő
határtalan titok tanításának dicső [őrizője],
meghívunk ide, légy a vendégünk,
a divináció módszerének csodás ifjú isteni gyermeke.”²⁶

Ez az ima Palden Lhamo egyik megjelenési formáját (tib: *dmag zor rgyal mo*) hívja meg. Az ő *moját* három dobókockával végzik, amelyek egytől hatig vannak számozva pontokkal a szokásos módon. Ha nincs kéznél a jóskönyv, akkor a három számot egyszerűen összeadják, és a következő jelentést kapcsolják az eredményhez:

17 –	kiváló
5, 7, 9, 11, 13, 15 –	jó
8, 18 –	közepes, a jó felé hajlik
3, 10 –	közepes
14 –	közepes, de a rossz felé hajlik
4, 6 –	rossz
12, 16 –	nagyon rossz ²⁷

²⁴ Vadzsrakumára, vagy más néven Vadzsrakílaja egy haragvó alakban megjelenő személyes védőistenség, aki minden buddha megvilágosodott tevékenységének szimbóluma.

²⁵ D. Tseten: „*Tibetan Art of Divination*”. p. 3.

²⁶ *Dpal ldan dmag zor rgyal mo'i sgo nas rno mthong sgrub tshul de'i 'grel bshad dang bcas pa zhes bya ba bzhuqs so/* (A Győzedelmes Mágikus fegyverű Palden Lhamo szerinti divináció és annak magyarázata) f. 2a. A fanyomatot Indiában vásároltam, a Serig Pharkhang adta ki Delhiben.

²⁷ Nebesky-Wojkowitz, René de: *Oracles and Demons of Tibet*. Graz 1975, p. 457.

Ebben tükröződik az az általános tibeti elképzelés, hogy a páratlan számok szerencsések, a párosok kevésbé. Amikor jóskönyvből adják meg a választ, az is lehet, hogy olyan kockát használnak, melynek oldalán nem számok, hanem betűk vannak, ilyenkor kétszer vagy háromszor egymás után dobnak, és a szótag kombinációt keresik ki. Például a Mandzsusrí *mohoz* olyan kockát használnak, melynek hat oldalára Mandzsusrí mantrájának szótagjait festik (A RA PA TSA NA DHIH), erről még lesz szó a későbbiekben. A kocka csontból, fából vagy kagylóból készül. A jós tehát megrázza a pohárban lévő kockákat, ráfúj, majd kiborítja őket az asztalra. Vagy ha nincs kockája, akkor imafüzérét három helyen megragadva hármásával leszámolja a pontok között lévő gyöngyöket.

Ha magunknak jósolunk, akkor Namkhai Norbu Rinpoce szerint a legegyszerűbb módszer, amikor az imafüzért bal kezünk mutató és középső ujjá közé csúsztatjuk az ujjak tövénél (1), majd megfogjuk az ujjhegyeknél (2), és a jobb kézzel (3). Leszámoljuk a gyöngyöket fordított sorrendben 3-tól 1-ig hármásával, addig, míg minden résznél egy, kettő vagy három gyöngy marad. Leírjuk ezt a három számot. Alkalmazzuk a három számot arra a *cha*-ra (magyarázatát ld. alább), amelyik megfelel a kérdésünknek, és elolvassuk az arra a speciális kombinációra vonatkozó feleletet. Fontos kérdéseknél megismételjük a folyamatot háromszor, és a számkombinációkat leírva kiszámoljuk a válaszok átlagát.

A '*cha*' egy érdeklődési terület, vagy problémák „családja”. Hat '*cha*' van:

- A. Egy személy eljön vagy nem. (tib: *mgron cha*)
- B. Meg venni vagy nem. (tib: *tshong cha*)
- C. El kell utazni vagy nem. (tib: *lam cha*)
- D. Értelme van spirituális szempontból vagy nem. (tib: *chos cha*)
- E. A családi ügyek jól mennek vagy nem. (tib: *khyim cha*)
- F. A kívánság beteljesül vagy nem. (tib: '*dod cha*)

Szám:	Helyzet:	Jelentés:
1	1	gyors
1	2	meglepetés
1	3	sebesség
2	1	zavar
2	2	kellemetlenség
2	3	kis késés
3	1	pozitív
3	2	profit
3	3	késés

Amennyiben 1,1,1 jött ki, akkor a válasz:

- A: Jönni fog.
- B: Ha az üzlet létrejön, nagyon nyereséges lesz számodra.
- C: Ha útra kelsz, könnyű utad lesz.
- D: Szellemi értelemben jó.
- E: A helyzet jó.
- F: Kívánságod egy része teljesül.

1,1,2 esetén:

- A: Jönni fog nemsokára, de valami probléma adódik.
- B: Az üzlet könnyen létrejön, de következményei lesznek, és viták követik.
- C: Pillanatnyilag rendben van, de több kifürkészhetetlen körülmény történhet még, pl. késés.
- D: Úgy tűnik, mintha gyakorolnál, de gyakorlásod nem nagyon eredményes.
- E: Úgy tűnik, jól mennek a dolgok, de igazából van valami, ami nincs rendben, és túl kellene jutni rajta.
- F: Nem teljesül a kívánságod.

1,1,3-nál:

- A: Nem valószínű, hogy azonnal betoppan, de a közeljövőben jó híreket kapsz tőle vagy felőle.
- B: Kicsit nehéz összehozni az üzletet, de utána nem sokkal elégedett leszel.
- C: Az utazás jó lesz, de a vége felé lehet egy kis késés; bebizonyosodik, hogy az út célja minden alapot nélkülöz.
- D: Nem jutsz magas szintre, de ez a szint is kielégít.
- E: A helyzet jó, és idővel még jobb lesz.
- F: Az eredmény kecsgetető lesz, de ehhez sok időre lesz szükséged, stb.”²⁸

Egy másik leírás szerint az olvasófűzérrel végzett *mo*-nál (tib: *phreng mo*) a jóslást végző személy függőlegesen önmaga elé tartja az olvasót, mindkét kezének ujjai-val véletlenszerűen, a gyöngyöknek kevesebb, mint felét maga előtt tartva. Aztán mindkét kezével egymás felé kezd közelíteni, hármasával számolva a gyöngyöket. A jóslat eredménye a megmaradt gyöngyök száma (0,1,2). A folyamatot háromszor megismétlik. Amikor egy gyöngy sem marad, az eredményt sólyomnak nevezik. Amikor egy, hollónak. Amikor kettő, hóoroszlánnak. Az első számolás eredménye jelzi az istenség támogatásának erősségét, és a jóslás minőségét általában. Ha sólyom jön ki elsőre, az azt jelzi, hogy a védelmezők támogatnak, szerencsés lesz új vállalkozásunk, győzünk egy perben. A holló az első számoláskor azt jelenti, hogy a védelmezők nincsenek a mi oldalunkon. Nem sikerül a vállal-

²⁸ Chögyal Namkhai Norbu: *Mo – The Tibetan Method of Divination*. Ed. by Fabio Andrico, Shang Shung Edizioni Merigar é.n.

kozásunk, veszünk a perben, ellenségekkel találkozunk. Ez mind arra figyelmeztet, hogy ne kezdjünk semmilyen új vállalkozásba. Az első körnél a hóoroszlán az istenségek támogatását jelképezi, lassú, de biztos előrehaladást; és ellenségeink meggyengülésére utal. Ha a kérdés üzletünk sikerére vonatkozott, akkor ezt semleges válasznak tekinthetjük. A második számolás eredménye közvetlen környezetünk eseményeire vonatkozik. A sólyom általában jó szerencsét jelent, de nem azok számára, akik gyermeket akarnak, és kérdésük erre vonatkozott. A lopás és betegség előfordulásának esélye kicsi. A holló komoly betegséget jelez, egészségügyi problémát, és az életerő csökkenését. Elveszthetünk dolgokat, vagy ellophatják őket tőlünk. De szerzetes esetében ezek a negatív következmények jelentősen kisebbek. A harmadik számolásnál a megmaradó gyöngyök száma egy máshonnan érkező vendégről ad információt. Ez a tibeti élet fontos része volt a régi időkben, de ma is, mivel az emberek állandóan utaznak, és nem tudnak távolról kapcsolatot teremteni egymással. A sólyom azt jelenti, hogy hírt kapunk nemsokára, vagy vendég érkezik. Betegség tekintetében azt jelenti, hogy megtaláljuk a gyógyulás legjobb módját. A holló a közelgő utazó szempontjából rossz hírt jelent. Lehet, hogy akadályok lassítják útját, lehet, hogy egyáltalán nem érkezik meg, vagy kirabolják útközben. A beteg nem gyógyul meg, és a kérdező elveszt valamit, vagy lopnak tőle. A hóoroszlán azt jelenti, hogy az utazó késni fog, de nem éri baj. Kevés egészségügyi probléma lesz, de lehet, hogy nehéz lesz megtalálni a megfelelő gyógyszert. A jóslás legjobb eredménye a három egymást követő sólyom. Ez azt jelenti, hogy az utazó gyorsan megérkezik, a beteg gyorsan meggyógyul, és gyors előrelépésre lehet számítani.²⁹

A Mandzsusrí *mot* kockával végzik (tib: *sho mo*). Ha nincs kéznél az említett hat szótaggal díszített kocka, akkor számokkal jelölt kockát használnak, és a számokat megfeleltetik a mantra betűinek, így keresik ki az eredményt a jóskönyvben. A Mandzsusrí *mo* alapszövege eredetileg a Kālacakra tantrán³⁰ alapul; a *Dakinik óceánja*³¹ és más kommentárszövegek alapján Mípham³², a nagy nyíngmapa tudós állította össze. Mípham Kelet-Tibetben született, legfontosabb mestere Dzsamjang Khjence Vangpo³³ és Pathrul Rinpoce³⁴ volt. A jóskönyv szerint, ha például az AH és PA szótagokat dobjuk, annak jelentése a 'Hold nektársugara'. Ez a kép arra

²⁹ D. Tseten: „*Tibetan Art of Divination*”. p.4.

³⁰ Kālacakra tantra, tib: *dus kyi 'khor lo*, jelentése: időciklusok. A tibeti hagyomány szerint a Buddha Dharmarádzsa Szucsandrának, Shambhala királyának adta át ezt a tanítást. A szöveg hosszú változata tizenkétezer versből áll, és a legfelsőbb jógatantrák csoportjába (szkt: *anuttarayoga*) tartozik.

³¹ Tib: *mkha' 'gro' i rgya mtsho*. A Cakrasamvara tantrához tartozó tantraszöveg, mely a *dakinik* szerepét írja le a *héruka* mandalában.

³² Ld. 17. lábjegyzet

³³ Tib: *'jam dbyangs mkhyen brtsh'e i dbang po*. 1820 és 1892 között élő híres mester, tudós és tertön. A *rime* mozgalom egyik vezető alakja.

³⁴ Tib: *dpal sprul rin po che*. 1808-1887 között élő jelentős nyíngma mester.

utal, ahogy a Hold sugarai bevilágítják az éjszakai eget, mely a békés előrehaladás, növekedés, erényes cselekedetek megtestesülését jelképezi. E divináció jelének teljes neve: „az érzékszervi vágyak tárgyainak élvezete akadályok nélkül”. A család, vagyon és élet (tib: *khyim cha*) szempontjából e két szótag kombinációjának jelentése: ha megtisztító gyakorlatokat végzel, akkor képes leszel növelni gyermekeid számát. Szándékok és célok szempontjából azt jelenti, hogy szándékaid és céljaid nem ütköznek akadályba. Különösen hasznos, ha gyengéd, békés cselekedeteket végzel; erő vagy erőszak nem hoz semmilyen eredményt. Barátok és vagyon szempontjából arra utal, hogy minden fehér színű tárgy, étel és ital növekedni fog. Nem lesznek ellenségeid. Vendégeid útja kényelmes lesz, és nemsokára megérkeznek. Gyorsan meggyógyulsz megfázásból és emésztéssel kapcsolatos betegségekből. Nincsenek körülötted zavaró gonosz szellemek. Erényes vagy, és érdemeid növekednek. Ha megkérsz egy nőt, hogy nézzen körül az északi és a déli irányban, akkor meg fogod találni, ami elveszett. Abban a kérdésben, hogy eljön-e, és sikerül-e elérni egy bizonyos dolgot, a válasz: igen. Minden egyéb kérdésben: a jóslat szerint minden olyan munka, melyben nők is részt vesznek; minden könnyű, nem megérőltető tevékenység jó. Minden olyan dolog, mely tűzzel kapcsolatos, kicsit rossz. Kis dolgok és boldogság tekintetében növekedés várható, ha olyan női istenségekre támaszkodsz, mint a Fehér Tárá, és Usnisa Vidzsaja. Jó, ha olyan szútrát recitálsz, melyben megvilágosodást jósolnak nőknek. Végezz víz felajánlást, hogy elkerüld a büntetést. Nagyon jó, ha felajánlást teszel a nágáknak³⁵. Bármilyen gurujóga gyakorlatot végzel, az is mind jó eredményeket hoz.³⁶

Vannak *mopák*, akik a döntésképtelen helyzetek megoldását látják a *mo*-ban, de volt olyan is, aki azt mondta, hogy a *mo* olyan, mint a buddhista történetek mesélése. Segít megállni egy pillanatra, hogy elgondolkodjunk cselekedeteink, vágyaink helyességén, és ugyanakkor ráébreszt félelmeinkre, szorongásainkra. Ezért is fontosak a buddhisták számára azok a gyakorlatok, imák, melyeket a *mopa* előír a szertartás végén. Hitük szerint ezek segítenek abban, hogy a belső és a külső környezet egyensúlya helyreálljon.

Indiában, Tibetben járva én is kikértem néha *mopák* tanácsát. Egyszer annyira aggódtam valami miatt, hogy elmentem egymás után két jóshoz is. És amikor mindketten mást mondtak, teljesen tanácstalan lettem. Nemsokára meglátogattam Őszentsége, Szakja Trizint Rádzspurban, mint a leghíresebb *mopát*, és riadtan kérdeztem tőle, hogy mit tegyek. Ő mosolyogva csak annyit mondott: „Semmi baj, kérj egy harmadik *mot*”.

³⁵ Szkt: *nāga*, tib: *klu*. A nágák olyan lények, melyek az emberi világban élnek, de többnyire láthatatlanok az emberek számára. Általában a víz elemhez kapcsolódnak, patakokban, tavakban, tengerekben vagy ezek közelében élnek. Kígyószzerűek, alakjuk a vagyonhoz kapcsolódik, kincsek őrizőinek tartják őket. Nem ártalmasak az emberre, csak ha megzavarják lakóhelyük békéjét. Ilyenkor bőrbetegségeket, vagy leprát okozhatnak, melyet nem lehet hagyományos gyógyszerekkel kezelni, csak a nágáknak szóló felajánló rituálékkal.

³⁶ Jamgon Mípham: *Mo – Tibetan Divination System*. Snow Lion Publications, Ithaca, N.Y., 1990.

Irodalom

- Laufer, Berthold: Bird Divination among the Tibetans. In: *T'oung-pao*. Series 2, Vol.15, no. 1., March 1914.
- Chögyal Namkhai Norbu: *Mo – The Tibetan Method of Divination*, Shang shung Edizioni, Merigar é.n.
- Chögyal Namkhai Norbu: *Drung, Deu and Böñ – Narrations, Symbolic Languages and the Böñ Tradition in Ancient Tibet*, LTWA, Dharamsala, 1995.
- '*Das log lha mo lham gcung gi rnam thar dmyal ba 'grim pa'i lo rgyus* – An Account of the return from death and hell of *Lha mo bu khrid* or *Lha mo Lham gcung* of *Yol mo*, Reproduced from a rare manuscript from the library of *Bla ma Zla ba* of *Yol mo*, Published by Lama Dawa and Chopel Lama, Kargyud Sungrab Nyamso Khang, Forest Villa, West Point, Darjeeling
- Diemberger, Hildegard: Female Oracles of Modern Tibet. In: *Women in Tibet*. Columbia University Press, N.Y., 2005.
- Dorjee Tseten: Tibetan Art of Divination. In: *Tibetan Bulletin*. March-April 1995.
- Dotson, Brandon: Divination and Law in the Tibetan Empire: The Role of Dice in the Legislation of Loans, Interest, Marital Law and Troop Conscription. In: *Contributions to the Cultural History of Early Tibet*. Brill, Leiden, 2007.
- Dpal ldan dmag zor rgyal mo'i sgo nas rno mthong sgrub tshul de'i 'grel bshad dang bcas pa zhes bya ba bzhugs so//* (fanyomat, Sherig Pharkhang, Delhi) (*A mágikus fegyverű Palden Lhamo szerinti divináció és annak magyarázata*)
- Ekvall, Robert B.: Some aspects of divination in Tibetan Society. In: *Ethnology*. University of Pittsburgh, 1963, p.31.
- Interjú Ngagpa Choedakkal, Dharamsala, 2001. március*
- Interjú Gendün Dargye tibeti szerzetes-orvossal, Majnu ka Tilla, 2005. március*
- Interjú Sonam Chodronnal, Ghoom, 2005. augusztus*
- Jamgon Mipham: *Mo – Tibetan Divination System*, Snow Lion Publications, Ithaca, N.Y., 1990.
- Glossary of Tibetan Geographical Terms*. Collected by Hermann, Adolphe, and Robert de Schlaginweit, Ph. Dr., LL. D. Trin. Coll. Dubl. In: *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, Vol. XX, London, 1863, p.67-98.
- Levine, Norma: *The Blessing Power of the Buddhas – Sacred Objects, Secret Lands*. Elements, Shaftesbury, Dorset, 1993.
- Mumford, Stan: *Himalayan Dialogue – Tibetan Lamas and Gurung Shamans in Nepal*, University of Wisconsin Press, Madison, 1989.
- Nebesky-Wojkowitz, René de: *Oracles and Demons of Tibet*. Graz, 1975.
- Oracles and Divination*. Ed. by Michael Loewe, Carmen Blacker, Lama Chime Radha, Boston, Shambhala, 1981.
- Snellgrove, David – Richardson, Hugh: *A Cultural History of Tibet*. Taylor & Francis, 1980.
- Stein, Rolf. A: *Tibetan Civilization*. Stanford University Press, Stanford, 1975.
- Strickman, Michael and Faure, Bernard: *Chinese Poetry and Prophecy*. Stanford University Press, Stanford, 2005.